

PRELIMINARII

În cadrul transformărilor complexe prin care trece Republica Moldova, în special în contextul inițierii procesului de aderare la Uniunea Europeană, un element central al consolidării statului de drept și al integrării europene îl constituie armonizarea cadrului legislativ național cu normele, standardele și principiile recunoscute pe plan internațional. Această aliniere legislativă nu doar că reprezintă o condiție esențială pentru avansarea procesului de aderare, dar și un factor determinant pentru dezvoltarea instituțiilor democratice, garantarea drepturilor fundamentale și crearea unui mediu juridic previzibil, conform cerințelor europene și practicilor internaționale.

Aderarea la aceste standarde contribuie, de asemenea, la fortificarea capacității Republicii Moldova de a participa activ la mecanismele de cooperare internațională, consolidându-și astfel poziția pe scena globală.

Monografia – Răspunderea administrativă în domeniul vamal, reprezintă o lucrare științifică amplă care analizează atât aspectele teoretice, cât și cele practice ale reglementării juridice privind răspunderea administrativă în domeniul vamal. Aceasta abordează, în detaliu, răspunderea funcționarilor vamali din perspective multiple, incluzând răspunderea administrativ-disciplinară, administrativ-patrimonială cât și morală. De asemenea, lucrarea examinează răspunderea administrativ-patrimonială a autorităților vamale pentru prejudiciile cauzate prin acte normative, acte administrative individuale, acte reale, contracte administrative, precum și prin operațiuni administrative, oferind o perspectivă completă asupra mecanismelor de responsabilizare în acest domeniu esențial.

Noutatea prezentei lucrări rezidă în dezvoltarea unei conceptualizări teoretico- metodologice cuprinzătoare a instituției răspunderii administrative în cadrul Dreptului Vamal.

Această abordare a permis identificarea problemelor fundamentale din domeniu și, în acest context, formularea unor propuneri concrete de optimizare legislativă. Scopul acestor propuneri este de a spori eficiența și aplicabilitatea ulterioară a instituției răspunderii administrative în domeniul vamal, contribuind astfel la îmbunătățirea cadrului normativ și la consolidarea funcționării corecte a sistemului vamal.

Monografia – Răspunderea administrativă în domeniul vamal, examinează în profunzime problemele și aspectele esențiale ale răspunderii administrative în domeniul vamal, care necesită o înțelegere corectă și o aplicare pertinentă în practică. Pe plan teoretic, lucrarea oferă o analiză a opiniilor și propunerilor controversate din literatura de specialitate atât din Republica Moldova, cât și din surse internaționale, cu accent pe instituția răspunderii administrative în acest domeniu.

Lucrarea se bazează pe un material empiric amplu și bine fundamentat, fapt ce subliniază rigurozitatea metodologică și validitatea rezultatelor obținute. Nivelul ridicat de aprobare și recunoaștere a concluziilor cercetării este susținut de numărul semnificativ de publicații relevante apărute în contextul tematicii studiate. Concluziile teoretice formulate în monografie nu doar contribuie la avansarea cunoașterii în domeniul răspunderii administrative în dreptul vamal, dar și deschid noi direcții de cercetare în știința dreptului administrativ, prin aprofundarea conceptelor fundamentale și extinderea aplicabilității acestora.

Relevanța practică a lucrării este incontestabilă, aceasta abordând într-un mod comprehensiv problemele legate de reglementarea juridică a răspunderii administrative în domeniul vamal și oferind soluții viabile pentru optimizarea cadrului normative în acest sector.

Prin abordarea sa teoretică, lucrarea conturează strategii de optimizare a activității organelor vamale ale Republicii Moldova în combaterea abaterilor, atât din interiorul, cât și din exteriorul sistemului vamal. Importanța teoretică a lucrării constă în sistematizarea și documentarea riguroasă a soluțiilor practice propuse, care pot servi ca referință în cadrul programelor universitare și postuniversitare pentru predarea disciplinelor legate de domeniul vamal. Totodată, acestea pot contribui la promovarea ideilor moderne privind eficientizarea activității organelor vamale ale Republicii Moldova.

Abordarea adoptată în lucrare urmărește să aducă în prim-plan propuneri și sugestii care vizează creșterea eficienței practice a reglementărilor din acest domeniu vital. De asemenea, monografia reprezintă un compendiu de mare valoare pentru funcționarii vamali, oferindu-le instrumente pentru:

- definirea noțiunii de contravenție vamală;
- clasificarea tipurilor de contravenții vamale;
- înțelegerea noțiunii și tipologiei răspunderii în Dreptul Vamal;
- identificarea actelor de procedură în caz de contravenție vamală;
- stabilirea procedurii de contestare a deciziilor organelor vamale.

Această lucrare se evidențiază prin caracterul său practic, fiind un suport valoros în procesul de formare și perfecționare a funcționarilor vamali și un ghid pentru eficientizarea cadrului normativ în acest domeniu.

Avem certa convingere, că această monografie va fi de un real folos atât pentru studenții facultăților de drept cât și pentru teoreticienii și practicienii care desfășoară activități în domeniu.

Autorul

CAPITOLUL I

ANALIZA DOCTRINELOR ȘI A PREVEDERILOR NORMATIVE PRIVIND RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIVĂ ÎN DOMENIUL VAMAL

1.1. Analiza concepțiilor doctrinare autohtone privind răspunderea administrativă pentru încălcarea normelor de drept din domeniul dreptului vamal

Instituția răspunderii în domeniul dreptului vamal este o temă puțin cercetată în literatura de specialitate din Republica Moldova. Pentru o reflectare mai obiectivă a semnificației teoretice a instituției răspunderii în domeniul dreptului vamal, vom începe cu explicarea etimologică a înșuși termenului de răspundere. Astfel, etimologic, noțiunea de răspundere își are originea în latinescul *respondere*, care înseamnă „a răspunde” ori „a plăti”, „a achita” sau „a satisface” o persoană, ori „a îndeplini” o obligație¹.

Atât în limbajul curent, cât și în doctrina și în practica juridică, sensul noțiunilor de răspundere și *responsabilité* și de răspunzător și *responsabile* nu este întotdeauna identic. Responsabilitatea, ca un concept, se folosește în limba română, în cazul unei persoane (în cele mai multe cazuri, un funcționar public) care are obligația să-și îndeplinească sarcinile de serviciu ce-i revin. Adesea, persoanele care gestionează o afacere sunt numite responsabili și nu răspunzători. Acești responsabili sunt răspunzători de modul în care și-au îndeplinit obligațiile ce le revin, ceea ce înseamnă o arie de relații sociale mai mare decât cea de răspundere.

Autorul M. Dogaru, în articolul „*Considerații generale privind răspunderea penală a persoanelor juridice în sistemul de drept din Republica Moldova*” susținea că această asociere, – răspundere-reparații este rezultatul unei anumite deformări mintale, datorată rolului predominant al dreptului civil în formațiunea juridică, tinzând să lege întotdeauna ideea de răspundere cu cea de reparație pecuniară sub forma daunelor-interese, afirmând că această viziune este prea restrânsă. În primul rând, această confuzie duce la identificarea

¹ ALEXANDRU, I. *Drept administrativ european*. București: Universul Juridic, 2008, p. 15.

răspunderii juridice cu sancțiunea, iar, în al doilea rând, obiectivul-prim al oricărei acțiuni în responsabilitate este de a obține, în favoarea persoanei lezate, o *restitutio in integrum*, adică o radiere a tuturor consecințelor violării dreptului și o repunere în situația prescrisă. Reparația pecuniară intervine doar în subsidiar, dacă această restituție *in integrum* nu este posibilă².

În limbajul comun, noțiunea de „răspundere” semnifică faptul că o persoană sau o autoritate publică are obligația de a-și justifica și explica propriile sale acțiuni. Transpusă pe terenul dreptului administrativ aplicabil la nivelul Uniunii Europene, înțelegem să interpretăm această semnificație a răspunderii prin faptul că „orice organ trebuie să răspundă pentru actele sale în fața unei alte autorități, administrative, legislative sau juridice”³.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române „răspundere este faptul de a răspunde; obligația de a răspunde de îndeplinirea unei acțiuni, sarcini etc.; consecință rezultată din neîndeplinirea unei obligații legale; iar responsabilitatea este obligația de a efectua un lucru, de a răspunde, de a da socoteală de ceva, de a accepta și a suporta consecințele; răspundere, funcție, sarcină de responsabil”⁴.

Într-o lucrare cuprinzătoare, în care este tratat subiectul răspunderii și al responsabilității, cercetătorul M. Florea constată că „factorii, pe care se întemeiază răspunderea și responsabilitatea sunt multipli și diferiți, ei se referă în fond la totalitatea elementelor de ordin obiectiv și subiectiv care condiționează existența și funcționalitatea răspunderii și responsabilității. Factorul cel mai general și cel mai comun al întemeierii răspunderii și responsabilității îl constituie necesitatea conviețuirii sociale a oamenilor”. Potrivit lui Mihai Florea, responsabilitatea este un fenomen istoric și social determinat, care se bazează pe trei factori fundamentali: nevoile obiective ale vieții sociale, libertatea agentului și angajarea sa voluntară, bazată pe dorința de a contribui la realizarea unui obiectiv social⁵. Plecând de la acest aspect și analizând cele trei categorii de acțiuni: obligații, interdicții, și permisiuni, Mihai Florea afirmă că acestea se originează în aceleași necesități sociale obiective, în

² DOGARU, M. *Considerații generale privind răspunderea penală a persoanelor juridice în sistemul de drept din Republica Moldova*. În: Legea și Viața, 2010, nr. 5, pp. 41-47.

³ ALEXANDRU, I. *op. cit.*, pp. 259-260.

⁴ *Dicționarul explicativ al limbii române*. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”. București: Editura Univers enciclopedic, 1998. p. 891

⁵ FLOREA, M. *Responsabilitatea acțiunii sociale*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, p. 127.

aceleași direcții și tendințe de evoluție a vieții sociale date, care se diferențiază între ele, tocmai în funcție de modul în care se raportează la agent⁶.

De asemenea s-a afirmat, în doctrină, că temeiul responsabilității juridice îl constituie legea și principiile de drept ce stau la baza acestuia, în timp ce fundamentul răspunderii juridice este altul. Din punct de vedere genetic, răspunderea și responsabilitatea se întemeiază pe același factor general, pe aceleași necesități sociale, acestea constituie fundamentul ontologic comun, general dar indirect, la răspundere și responsabilitate⁷.

Fenomenul răspunderii sociale se prezintă ca un raport impus, se întemeiază pe autoritatea normelor sociale. Fiecare individ se subordonează statului, clasei din care face parte, unei grupări politice sau unei organizații al cărei membru este. Deși sunt distincte prin conținut, iar în mod direct se întemeiază pe factori diferiți, răspunderea și responsabilitatea sunt strâns legate între ele. Pe de o parte, ambele reprezintă modalități de manifestare a multiplelor și variatelor raporturi dintre individ și colectivitate, iar, pe de altă parte, răspunderea și responsabilitatea sunt forme sau mai curând trepte succesive ale aceluiași fenomen general de integrare a indivizilor în colectivitate⁸. Prin urmare, răspunderea și responsabilitatea sunt fenomene dinamice și în evoluție, strâns legate de schimbările sociale și istorice, precum și de dezvoltarea umană. În istorie, am observat o diferențiere între răspundere și responsabilitate, în timp ce, în dezvoltarea umană individuală, avem de-a face cu o tranziție de la răspundere la responsabilitate. Aceste relații s-au format spontan și în context istoric⁹.

În dicționarul limbii ruse al lui S.I. Ojegov, cuvântul „răspundere” se explică prin necesitatea, obligațiunea de a răspunde pentru acțiunile, faptele proprii, a fi responsabil de ele¹⁰.

Totuși remarcăm faptul că, studiind materialul doctrinar din Republica Moldova, nu am constatat un punct de vedere similar în ceea ce privește analiza noțiunilor de „responsabilitate” și „răspundere”, acestea din urmă fiind analizate ca un concept cu sensuri similare. Profesorul E. Cojocari utilizează noțiunile de „responsabilitate civilă” și „răspunderea civilă” ca sinonime¹¹.

⁶ Ibidem, p. 51.

⁷ Ibidem, pp. 58-59.

⁸ Ibidem, p. 88.

⁹ Ibidem, p. 90.

¹⁰ ОЖЕГОВ С.И. ШВЕДОВА Н.Ю. *Толковый словарь русского языка (С-Я)*. Москва: Издательство „Азъ”, 1992, p. 694.

¹¹ COJOCARI, E. *Drept civil. Răspunderea juridică civilă: Studiu teoretic, legislativ și comparativ de drept*. Monografie. Chișinău: Logospres, 2002, p. 23.